

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๙

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๘/๒๕๖๙

เรื่อง สิทธิชุมชนและสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี อันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กรณี ร้องเรียนว่าการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว ส่งผลกระทบต่อข้ามพรมแดนต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดน่าน

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

บริษัท

บริษัท

ที่ ๑

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องยื่นหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๘๓/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๖ กรณีการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสา ขนาด ๑,๘๗๘ เมกะวัตต์ ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองหงสาและเมืองเงิน แขวงไซยะบุรี สปป. ลาว ใกล้กับชายแดนประเทศไทย เป็นโครงการร่วมทุนระหว่างผู้ถูกร้องที่ ๑ (ร้อยละ ๔๐) ผู้ถูกร้องที่ ๒ (ร้อยละ ๔๐) รัฐวิสาหกิจลาวโฮลดิ้ง (ร้อยละ ๒๐) และมีธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ๙ แห่ง^๑ เป็นผู้สนับสนุนทุน

จากการสำรวจข้อมูลในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน (จำนวน ๔๕๖ ครัวเรือน) พบว่าโครงการดังกล่าวสร้างมลพิษต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะหมอกควันป่า บ้านด่าน บ้านกัวจันทร์ บ้านน้ำรีพัฒนา บ้านห้วยโก้น และบ้านห้วยทรายขาว เช่น มีหมอกควันดำ ฝุ่น PM2.5 ใบข้าวไหม้ ใบหม่อนเหลืองมีจุดดำ เมื่อฝนตกโดนร่างกายจะมีอาการคันตามผิวหนังและตาแดง วัวต็มน้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติแล้วล้มตาย ผลตรวจสุขภาพของประชาชนพบมีรอยหรือจุดในปอด

/เป็นต้น...

^๑ ๑) ธนาคาร

เป็นต้น นอกจากนี้ โรงไฟฟ้าถ่านหินยังเป็นแหล่งปล่อยสารปรอท สารหนู โครเมียม นิกเกิล แคดเมียม ไดออกซิน สารประกอบตะกั่ว กรดไฮโดรคลอริก และไฮโดรเจนฟลูออไรด์ ซึ่งเป็นสารที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ อาทิ โรคมะเร็ง จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน ด่วนที่สุด ที่ นน ๐๐๓๓.๑๑/๕๔๓๐ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ หนังสือกรมควบคุมมลพิษ ที่ ทส ๐๓๐๖/๑๕๗๔๐ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖ และ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ S๒๑๓๐๐/๕๔๑๗๐ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๖ และที่ S๒๑๓๐๐/๘๕๕๕๓ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๑ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๖ และ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ หนังสือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ที่ ยธ ๐๔๐๕/๓ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๗ หนังสือจังหวัดน่าน ที่ นน ๐๐๑๗.๑/๑๔๑๒๔ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๘ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ด่วนที่สุด ที่ สกพ ๕๕๐๒/๑๑๔๔๔ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๙ รายงานการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ณ ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

๒.๑.๑๐ รายงานการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ณ ที่ว่าการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

๒.๑.๑๑ หนังสือกรมพัฒนาที่ดิน ที่ กษ ๐๘๐๑/๒๐๒๒ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๒ รายงานการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๖ และ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ อำเภอทุ่งช้าง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

๒.๑.๑๓ รายงานการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ ศาลากลางจังหวัดน่าน

๒.๑.๑๔ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กต.จท-๒.๒๐/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๕ หนังสือธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท.ผกส. (๐๑) ๑๐/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๖ บันทึกการประชุมรับฟังข้อมูลผลการวิจัย กรณีผลกระทบข้ามพรมแดน จากโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๗ บันทึกสรุปการประชุมคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและเฝ้าระวัง มลพิษทางสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๗ ณ ศาลากลางจังหวัดน่าน

๒.๑.๑๘ บันทึกการเสวนาวิชาการเรื่องจากอนุสัญญามิามาตะสู่การควบคุมปรอท ในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ อาคารสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

๒.๑.๑๙ รายงานโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ผลกระทบทางสุขภาพโดยชุมชน กรณีมลพิษข้ามแดนจากโรงไฟฟ้าหงสา โดยสถาบันพัฒนาระบบ ประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยชุมชน ระยะที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๖๖-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘)

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ผู้ร้องให้ข้อมูลเพิ่มเติม สรุปได้ว่า จากการติดตามการดำเนินโครงการ โรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว มาประมาณ ๕-๖ ปี และได้เก็บข้อมูลจากประชาชน ในพื้นที่พบว่า มีความกังวลต่อผลกระทบข้ามพรมแดนที่ส่งผลมาถึงประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ สะสมของโลหะหนัก เช่น สารปรอท ซึ่งมีคุณสมบัติเคลื่อนย้ายไปได้ไกลและเป็นภัยต่อสุขภาพและ สิ่งแวดล้อม ดังนั้น ต้องมีผู้รับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งผลกระทบต่อ สุขภาพของประชาชนที่เปลี่ยนไป จึงต้องการให้เจ้าของโครงการที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย แต่ไปลงทุนในต่างประเทศ กำหนดมาตรฐานหรือเพิ่มข้อกำหนดที่เข้มงวด รวมทั้งรับผิดชอบและเยียวยา ผลกระทบที่เกิดจากสารโลหะหนักตกค้างในสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ และ ที่ ๒ ให้ข้อมูลสอดคล้องกันสรุปได้ ดังนี้

๑) โครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว^๒ พัฒนาขึ้นภายใต้บันทึกความเข้าใจความร่วมมือในการพัฒนาไฟฟ้าของรัฐบาลไทยและ สปป. ลาว และเริ่มผลิตไฟฟ้าในปี ๒๕๕๘ ด้วยกำลังการผลิตไฟฟ้า ๗,๐๐๐ เมกะวัตต์ ดำเนินการโดยบริษัท [REDACTED] ซึ่งจดทะเบียนใน สปป. ลาว จากการร่วมทุนระหว่างผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งถือหุ้นร้อยละ ๔๐ บริษัทย่อยของผู้ถูกร้องที่ ๒ ถือหุ้นร้อยละ ๔๐ และรัฐวิสาหกิจถือหุ้นลาว (Lao Holding State Enterprise) ถือหุ้นร้อยละ ๒๐ การดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าฯ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล สปป. ลาว และปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของ สปป. ลาว รวมทั้งมีมาตรการป้องกันและลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนตามรายงานการศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่อ้างอิงกับมาตรฐานธนาคารโลก และบรรษัทการเงินระหว่างประเทศ และควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งด้านอากาศ ฝุ่น และน้ำ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

๒) การศึกษาและการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

● โครงการได้ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ครอบคลุมทุกกิจกรรมในพื้นที่เขตสัมปทาน^๓ ตลอดจนกำหนดแผนการจัดการด้านความปลอดภัย สุขภาพ และ/สิ่งแวดล้อม...

^๒ ตั้งอยู่ที่เมืองหงสาและเมืองเงิน แขวงไชยบุรี สปป. ลาว และอยู่ห่างจากชายแดนไทยทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ๓๔ กิโลเมตร ผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้า ๒๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา โรงไฟฟ้าหงสาตั้งอยู่ในพื้นที่ ๗๖.๒ ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ๕ ส่วนหลัก ได้แก่

(๑) โรงไฟฟ้าฯ กำลังการผลิตติดตั้ง ๑,๘๗๘ เมกะวัตต์ ใช้ถ่านหินลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงหลัก มี ๓ หน่วยการผลิต (หน่วยละ ๖๒๖ เมกะวัตต์) เริ่มเดินเครื่องผลิตไฟฟ้าเชิงพาณิชย์ในช่วงปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙

(๒) แหล่งน้ำ ประกอบด้วยเขื่อนน้ำแก่น เขื่อนน้ำเลือก ท่อส่งน้ำ และอ่างเก็บน้ำตะวันออก โดยอ่างเก็บน้ำตะวันออกรับน้ำผ่านระบบท่อส่งน้ำจากเขื่อนน้ำแก่นและเขื่อนน้ำเลือก กักเก็บน้ำไว้ใช้ระหว่างโรงไฟฟ้าเดินเครื่องผลิตไฟฟ้า ซึ่งมีปริมาณสำรองน้ำใช้ได้ ๕ วัน

(๓) งานสายส่งไฟฟ้าและสถานีไฟฟ้าแรงสูง ประกอบด้วยสายส่งไฟฟ้าแรงสูงขนาด ๕๐๐ กิโลโวลต์ ไปยังชายแดนไทย-สปป. ลาว และสายส่งขนาด ๑๑๕ กิโลโวลต์ไปยังสถานีไฟฟ้าแรงสูงหงสา

(๔) เหมืองลิกไนต์ อยู่ในบริเวณแอ่งหงสาที่มีปริมาณถ่านหินสำรองประมาณ ๕๗๗.๔ ล้านตัน และมีลานกองถ่านหินลิกไนต์สำรองได้ประมาณ ๒ สัปดาห์

(๕) โครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนงานก่อสร้างและเดินเครื่องของโรงไฟฟ้าหงสา เช่น ถนน อาคารที่พักของผู้ปฏิบัติงาน สาธารณูปโภค และเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงประเทศไทยและ สปป. ลาว ซึ่งได้รับการพัฒนาให้เป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญของทั้งสองประเทศ

^๓ พื้นที่เมืองหงสาและเมืองเงิน แขวงไชยบุรี สปป. ลาว: อ้างอิงสัญญาประทานบัตร (Concession Agreement) มาตรฐานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สปป. ลาว และแนวทางความปลอดภัยของบรรษัทเงินทุนระหว่างประเทศ (IFC) ฉบับวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐

สิ่งแวดล้อมในทุกระยะของการดำเนินการ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ถึงปี ๒๕๕๐ แพลดังกล่าวได้รับการอนุมัติและรับรองจาก WREA^๔ โดยปรับปรุงแผนทุก ๒ ปี ในระยะก่อสร้าง และทุก ๕ ปี ในระยะดำเนินการ พร้อมทั้งจัดทำแผนฟื้นฟูสภาพเหมืองหลังดำเนินการซึ่งต้องได้รับการอนุมัติจาก WREA

● องค์ประกอบของผลการศึกษาและแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคม (ฉบับปรับปรุงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓) ที่ได้รับการรับรองจาก WREA เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๓ ประกอบด้วย (๑) การศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) (๒) การจัดทำแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Management Plan: EMP) (๓) การศึกษาและประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) และ (๔) การจัดทำแผนการโยกย้ายจัดสรรและพัฒนาชุมชน (Resettlement Action Plan: RAP) นอกจากนี้ โครงการยังได้รับการรับรองมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000 : 2015) ตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๓) เทคโนโลยีเพื่อการป้องกันมลสารจากแหล่งกำเนิด

โรงไฟฟ้าฯ ใช้พลังงานความร้อนจากถ่านหินลิกไนต์ มีเทคโนโลยีผลิตกระแสไฟฟ้าที่ทันสมัย มีระบบกำจัดมลภาวะจากกระบวนการผลิต ได้แก่ ระบบดักจับก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (Flue Gas Desulfurization: FGD) มีประสิทธิภาพร้อยละ ๙๒ และเครื่องดักจับฝุ่นด้วยไฟฟ้าสถิต (Electrostatic Precipitator: ESP) มีประสิทธิภาพร้อยละ ๙๙.๘๖ รวมถึงการออกแบบหัวเผาถ่านหินที่ควบคุมปริมาณออกไซด์ของไนโตรเจนในระดับต่ำ (low No_x burner) ซึ่งช่วยควบคุมมลสารทางอากาศที่เกิดจากการเผาไหม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่เป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อมและสิ่งมีชีวิต ทั้งในบริเวณพื้นที่โครงการฯ จนถึงพื้นที่ในจังหวัดน่าน นอกจากนี้ ยังมีระบบตรวจวัดคุณภาพอากาศ ๒๔ ชั่วโมง ได้แก่ ระบบตรวจวัดคุณภาพอากาศที่ปากปล่องของโรงไฟฟ้า (Continuous Emission Monitoring System: CEMS) และระบบตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไป (Ambient Air Quality Monitoring System: AAQMS) อีก ๓ สถานี โดยข้อมูลผลการตรวจวัดจะส่งไปยังห้องควบคุมของโรงไฟฟ้าฯ แบบออนไลน์ เพื่อติดตามและควบคุมมลภาวะอย่างต่อเนื่อง

๔) บริษัท [REDACTED] ได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาโครงการฯ ศึกษาผลกระทบต่องานด้าน [REDACTED] จังหวัดน่าน^๕ สรุปได้ดังนี้

๔.๑) การศึกษาประเมินผลกระทบทางด้านอากาศและฝุ่น

/(๑) ได้ประเมิน...

^๔ องค์การบริหารน้ำและสิ่งแวดล้อม (Water Resource and Environment Administration: WREA) ปัจจุบัน คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ministry of Natural Resources and Environment: MONRE) ของ สปป. ลาว

^๕ การศึกษาผลกระทบต่องานด้าน [REDACTED] จังหวัดน่าน ประเทศไทย อ้างอิงหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับด้านสิ่งแวดล้อมของไทย

(๑) ได้ประเมินผลกระทบทั้งสารเจือปนในอากาศและฝุ่นที่เกิดจากการทำเหมืองและการผลิตกระแสไฟฟ้า โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ พบว่าค่าคุณภาพอากาศที่ออกจากพื้นที่โครงการอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานธนาคารโลกปี ๒๕๕๐ คาดการณ์ว่าทำให้มีปริมาณสารเจือปนในอากาศที่บริเวณชายแดนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยปริมาณ PM10 เพิ่มขึ้น ๐.๘๙ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ก๊าซ NO₂ เพิ่มขึ้น ๐.๐๐๒ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และก๊าซ SO₂ เพิ่มขึ้น ๐.๐๐๑ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ในปี ๒๕๕๑ ได้ตรวจวัดคุณภาพอากาศบริเวณโรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นสภาพปกติที่ยังไม่ได้ดำเนินโครงการ พบว่า ค่า PM10 มีปริมาณอยู่ที่ ๕๒.๘๗ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ก๊าซ NO₂ มีปริมาณอยู่ที่ ๐.๓๕ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และก๊าซ SO₂ มีปริมาณอยู่ที่ ๒.๓๕ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

(๒) มาตรการลดผลกระทบด้านคุณภาพอากาศที่จังหวัดน่าน ได้ตรวจติดตามคุณภาพอากาศใน ๓ พื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดน่านก่อนดำเนินโครงการ ประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ โรงเรียนบ้านสบมาง อำเภอบ่อเกลือ และวัดศรีพันต้น อำเภอเมืองน่าน ซึ่งตรวจวัดต่อเนื่องปีละ ๓ ครั้ง และในปี ๒๕๕๔ เป็นต้นมา ได้เพิ่มการตรวจวัดเป็นปีละ ๔ ครั้ง

๔.๒) การศึกษาประเมินผลกระทบทางด้านน้ำ

พบว่าการทำงานของโรงไฟฟ้าไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในจังหวัดน่าน เนื่องจากพื้นที่โครงการอยู่ในลุ่มน้ำแก่น ซึ่งเป็นคนละลุ่มน้ำกับลุ่มน้ำน่าน และกันด้วยลุ่มน้ำอื่น ๆ นอกจากนี้ โครงการยังได้จัดตั้งสำนักงานตัวแทนในจังหวัดน่านเพื่อประสานงานกับผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อย่างใกล้ชิด

๔.๓) มาตรการด้านชุมชนและสังคม มีช่องทางรับข้อคิดเห็น/ข้อร้องเรียนเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าฯ และจัดให้มีหน่วยงานชุมชนสัมพันธ์เพื่อสื่อสารการดำเนินงานของโครงการแก่ชุมชนโดยรอบอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงสำรวจความพึงพอใจ เปิดช่องทางรับข้อคิดเห็นและเรื่องร้องเรียนเพื่อนำไปแก้ไขและป้องกันปัญหา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชนในพื้นที่ รวมถึงจัดตั้งสำนักงานตัวแทนในจังหวัดน่านเพื่อประสานงานอย่างใกล้ชิด

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

๑.๑) การรับซื้อไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้านอยู่ภายใต้การพิจารณาของคณะกรรมการประสานความร่วมมือด้านพลังงานไฟฟ้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน^๖ เพื่อกระจาย

/ความเสี่ยง...

^๖ คำสั่งคณะกรรมการบริหารนโยบายพลังงาน ที่ ๑/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือด้านพลังงานไฟฟ้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีอำนาจหน้าที่ อาทิ จัดทำแผนการจัดหา

ความเสี่ยงจากการพึ่งพาเชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติ และช่วยลดความผันผวนของการเปลี่ยนแปลงราคาเชื้อเพลิงตามตลาดโลก ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐโดยพิจารณารับซื้อไฟฟ้าภายใต้กรอบความร่วมมือด้านพลังงานไฟฟ้าระหว่างไทยกับ สปป. ลาว และสอดคล้องกับแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย (Power Development Plan: PDP)^๙ และ กฟผ. มีข้อตกลงรับซื้อไฟฟ้าจาก สปป. ลาว ๙,๘๑๑.๐๘ เมกะวัตต์ โดยกระบวนการรับซื้อไฟฟ้าเริ่มจากขั้นตอนการเจรจาและจัดทำบันทึกความเข้าใจการซื้อขายไฟฟ้า (Tariff MoU)^{๑๐}

๑.๒) บริษัท [REDACTED] ได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเอกชนภายนอกศึกษาและจัดทำรายงาน EIA โครงการโรงไฟฟ้าฯ และระบบส่งไฟฟ้า แผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการประเมินผลกระทบทางสังคม ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐบาล สปป. ลาว และบริษัท [REDACTED] ได้ส่งเอกสารให้ กฟผ. ตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า

๑.๓) วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ กฟผ. ได้ว่าจ้าง บริษัท [REDACTED] [REDACTED] ตามสัญญาจ้างเหมาช่วงงานเดินเครื่องและบำรุงรักษาโรงไฟฟ้าพลังความร้อนลิกไนต์หงสา สปป. ลาว ภายใต้โครงการเดินเครื่องและบำรุงรักษาโรงไฟฟ้าพลังความร้อนลิกไนต์หงสา ระยะเวลาจ้าง ๓ ปี ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๙ ซึ่งเป็นงานต่อเนื่องจากสัญญาเดินเครื่องและบำรุงรักษาโรงไฟฟ้าพลังความร้อนลิกไนต์หงสา ซึ่งสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖^{๑๑}

/๒) กรมควบคุม...

ไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป. ลาว จีน เมียนมา มาเลเซีย และกัมพูชา ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดหาไฟฟ้าและแผนพัฒนาพลังงานของประเทศ โดยคำนึงถึงกรอบความร่วมมือการพัฒนาไฟฟ้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

^๙ PDP เป็นแผนแม่บทการจัดหาไฟฟ้าระยะยาว เพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานและให้มีไฟฟ้าเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) และได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

^{๑๐} กระบวนการและขั้นตอนการพิจารณาซื้อไฟฟ้าจากโครงการข้ามพรมแดน ขั้นตอนการเจรจาซื้อขายไฟฟ้า รัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านเป็นผู้เสนอซื้อโครงการให้คณะอนุกรรมการประสานความร่วมมือด้านพลังงานไฟฟ้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน พิจารณาโดยคณะอนุกรรมการประสานฯ มอบหมายให้หน่วยงานที่รับผิดชอบไปเจรจาและจัดทำร่างบันทึกความเข้าใจการซื้อขายไฟฟ้า (Tariff MoU) และนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการประสานฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบ และเสนอสำนักงานอัยการสูงสุด (อส.) พิจารณาตรวจร่าง Tariff MoU พร้อมกับนำเสนอคณะกรรมการบริหารนโยบายพลังงาน (กบง.) และคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) ตามลำดับ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบร่าง Tariff MoU และมอบหมายให้ กฟผ. ลงนาม Tariff MoU ต่อไป หลังจากนั้น จึงเข้าสู่กระบวนการเจรจาและจัดทำร่างสัญญา โดยมีขั้นตอนการขออนุมัติ เช่นเดียวกับการอนุมัติ Tariff MoU

^{๑๑} บริษัท [REDACTED] ตั้งอยู่ที่ สปป. ลาว ถือหุ้นผ่านบริษัท [REDACTED] ประกอบธุรกิจให้บริการงานด้านเดินเครื่องและบำรุงรักษาโรงไฟฟ้า รวมทั้งลงทุนและดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับโครงการลงทุนของบริษัทฯ, สืบค้นจาก [https://www.r\[REDACTED\]](https://www.r[REDACTED]) เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๙.

^{๑๒} สืบค้นจาก [https://www.\[REDACTED\]](https://www.[REDACTED]) เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘.

๒) กรมควบคุมมลพิษ (คพ.)

๒.๑) คพ. ได้ตรวจวัดคุณภาพอากาศในจังหวัดน่าน ณ สถานีสำนักงานเทศบาลเมืองน่านและโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ฝุ่น PM2.5 มีค่าเฉลี่ย ๑ ปี เกินค่ามาตรฐานทั้ง ๒ สถานี และมีแนวโน้มสูงขึ้นในปี ๒๕๖๖ โดยสาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นของจุดความร้อนจากการเผาในที่โล่งทั้งในภาคเหนือของไทยและ สปป. ลาว สำหรับค่าเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง พบว่าเกินค่ามาตรฐานในช่วงฤดูการเผา โดยสถานีโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติมีค่าสูงเมื่อลมพัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเผาข้ามพรมแดน ส่วนสถานีสำนักงานเทศบาลเมืองน่านมีค่าสูงเมื่อลมพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ โดยมีแหล่งกำเนิดหลักจากยานพาหนะ อย่างไรก็ตาม ผลการตรวจวัดก๊าซ SO₂ และ NO₂ ในทุกช่วงเวลาของทั้ง ๒ สถานี ไม่เกินค่ามาตรฐาน คุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป พบว่าค่าก๊าซ NO₂ ที่สถานีโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติสูงกว่าสถานีสำนักงานเทศบาลเมืองน่าน เนื่องจากมีแหล่งกำเนิดหลักคือยานพาหนะในเขตเมือง (ภาคผนวก ก)

๒.๒) สำหรับโครงการโรงไฟฟ้าฯ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดน่าน ทำให้มีโอกาสที่มลพิษทางอากาศถูกลมพัดพาข้ามแดนมายังประเทศไทยได้ แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพอากาศโดยทั่วไปในจังหวัดน่าน พบว่า แม้ฝุ่น PM2.5 เกินค่ามาตรฐานตามฤดูกาล ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาหมอกควันจากการเผาในที่โล่งทั้งในประเทศไทยและ สปป. ลาว แต่ข้อมูลก๊าซ SO₂ ซึ่งเป็นมลพิษที่มีแหล่งกำเนิดสำคัญ คือ โรงไฟฟ้าถ่านหิน ยังมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป จึงยังไม่พบความชัดเจนถึงผลกระทบที่เกิดจากการระบายมลพิษทางอากาศจากโครงการโรงไฟฟ้าฯ ต่อพื้นที่จังหวัดน่าน

๓) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ โดยกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กำลังศึกษาการจัดตั้งศูนย์ติดต่อประสานงานแห่งชาติ (National Contact Point: NCP)^{๑๑} เป็นกลไกกลางในการรับเรื่องร้องเรียนและไกล่เกลี่ยข้อพิพาทข้ามพรมแดนตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ยังไม่พบการร้องเรียนเกี่ยวกับโครงการ

๔) จังหวัดน่าน

๔.๑) วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๖ จังหวัดน่านได้จัดการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบจากโครงการโรงไฟฟ้าฯ ณ บ้านน้ำรีพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยมีข้อสรุปที่สำคัญ คือ มีผลกระทบเกิดขึ้นกับการเกษตรและปศุสัตว์ เช่น ผลผลิตหม่อนลดลง นาข้าวแห้งตาย

/เป็นย่อม...

^{๑๑} การจัดตั้ง NCP เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ Deepening Collaboration to Promote Responsible Business Conduct ภายใต้โครงการ OECD Country Programme ระยะที่ ๒ ระหว่างประเทศไทยกับองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา

เป็นหย่อม และพบสัตว์พิการแต่กำเนิดสูงขึ้น แต่ยังไม่มีความหลักฐานที่ชัดเจนว่าปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุมาจากมลพิษของโรงไฟฟ้าฯ ขณะที่ตัวแทนโรงไฟฟ้าฯ ชี้แจงว่า ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของธนาคารโลก และ สปป. ลาว รวมถึงตรวจวัดการระบายมลพิษทุก ๓ เดือน และรายงานข้อมูลให้หน่วยงานของไทยรับทราบ พร้อมทั้งจัดให้ประชาชนบางส่วนไปศึกษาดูงานเพื่อสร้างความมั่นใจ ซึ่งสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๒ (ลำปาง) ได้แนะนำให้โรงไฟฟ้าฯ เปิดเผยข้อมูลปริมาณสารพิษและมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจและสามารถตรวจสอบผลกระทบได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๒) สำหรับผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเฉลิมพระเกียรติให้ข้อมูลว่า อาการเจ็บป่วยที่พบบ่อย เช่น คัดจมูกและตาแดง ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร ขณะที่โรคระบบทางเดินหายใจเกิดจากฝุ่น PM2.5 ซึ่งมาจากไฟป่าและการเผาพื้นที่เกษตร และโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติให้ข้อมูลว่า อาการเจ็บป่วยของประชาชนส่วนใหญ่เป็นไปตามฤดูกาล จากการตรวจสอบเบื้องต้นยังไม่พบหลักฐานที่ชัดเจนว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากโรงไฟฟ้าฯ ทั้งนี้ การใช้สารเคมีทางการเกษตรเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจังหวัดน่านได้รณรงค์ลดการใช้สารเคมี และอำเภอเฉลิมพระเกียรติได้มอบหมายให้ผู้นำชุมชนสร้างความเข้าใจกับประชาชน และแจ้งให้เก็บตัวอย่างดิน น้ำ หรือพืชผลส่งตรวจสอบ หากพบเหตุผิดปกติเพิ่มเติม

๕) กรมพัฒนาที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๗ ตรวจสอบสภาพพื้นที่ ข้อมูลดิน โดยเก็บตัวอย่างดิน ๑๕ ตัวอย่าง และตัวอย่างน้ำ ๑๗ ตัวอย่าง ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเพื่อตรวจวิเคราะห์ ซึ่งพบว่า โลหะหนักในดินและน้ำมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐานคุณภาพดินที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรม ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพดิน ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๔ และจากการประชุมตรวจสอบเรื่องร้องเรียนของกรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๖ ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดินให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ผลตรวจสอบการปนเปื้อนหรือตกค้างของดินในอำเภอเฉลิมพระเกียรติมีค่าไม่เกินมาตรฐานคุณภาพดินที่ใช้ประโยชน์สำหรับการเกษตรและที่อยู่อาศัย และมีค่าตะกั่วไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน แต่ดินสำหรับที่อยู่อาศัยมีค่าเกินมาตรฐานฯ ๖ ตัวอย่าง โดยมีค่าสารหนูสูง และหากพิสูจน์ได้ว่าเป็นผลกระทบมาจากโรงไฟฟ้าฯ ควรต้องเผื่อระวังค่าสารหนูในดินต่อไป

๖) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.)

๖.๑) สำนักงาน ก.ล.ต. ใช้เครื่องมือหลัก ๒ ประการ เพื่อกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนให้ดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบและยั่งยืน ได้แก่ หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับ

บริษัทจดทะเบียน ปี ๒๕๖๐ (Corporate Governance Code หรือ CG Code) เพื่อให้บริษัทใช้เป็นแนวทางสร้างผลประกอบการที่ดีในระยะยาว สร้างความน่าเชื่อถือ และสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน ต่อผู้ถือหุ้นและสังคม และแบบ 56-1 One Report กำหนดให้บริษัทต้องเปิดเผยข้อมูลการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อความยั่งยืน เพื่อให้ผู้ลงทุนและสาธารณะสามารถติดตามและตรวจสอบได้ว่าบริษัทมีนโยบายและผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืนในปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

๖.๒) จากแบบ 56-1 One Report ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗^{๑๒} ของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลในเชิงภาพรวมของบริษัท โดยระบุว่าได้นำหลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nation Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) และการประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนของธุรกิจ (Human Rights Due Diligence: HRDD) ไปปรับใช้กับธุรกิจของบริษัทในเชิงภาพรวม แต่ไม่ได้เปิดเผยเป็นรายโครงการ

๗) ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)

ได้ผลักดันเรื่องการธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking) อย่างต่อเนื่อง โดยปี ๒๕๖๒ ธนาคารพาณิชย์ไทยได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบ ซึ่งผนวกปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social, and Governance: ESG) เพื่อกำหนดนโยบายและกลยุทธ์สำหรับการให้สินเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งประกาศเจตนารมณ์ด้าน ESG ในปี ๒๕๖๕ เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิทธิมนุษยชน และยังได้ยกระดับมาตรฐานโดยการออกแนวนโยบายในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ กำหนดให้สถาบันการเงินประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและบูรณาการกันใน ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านโครงสร้าง คือ การวางระบบจัดการภายใน (๒) ด้านกลยุทธ์ คือ การกำหนดทิศทางธุรกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (๓) ด้านการบริหารความเสี่ยง คือ การประเมินผลกระทบก่อนให้สินเชื่อ และ (๔) ด้านการเปิดเผยข้อมูล คือ การดำเนินงานที่มีความโปร่งใส ทั้งนี้ สมาคมธนาคารไทยได้จัดทำคู่มือการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ใช้เป็นมาตรฐานเพื่อบูรณาการประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) การประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ณ ที่ว่าการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน และเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ ศาลากลางจังหวัดน่าน สรุปได้ดังนี้

/๑.๑) บริษัท

^{๑๒} สืบค้นจาก <https://www.>

๑.๑) บริษัท [REDACTED]

(๑) หลังจากที่ได้รับสัมปทาน บริษัท [REDACTED] ซึ่งเป็นผู้ดำเนินโครงการโรงไฟฟ้า ได้จัดทำรายงาน EIA ตามเงื่อนไขของ สปป. ลาว โดยเดิมครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ภายใน สปป.ลาว ซึ่งได้รับความเห็นชอบในปี ๒๕๕๐ และได้ปรับปรุงรายงาน EIA ให้สอดคล้องกับนโยบายรักษาสีเขียวของธนาคารโลกซึ่งเป็นแหล่งเงินทุน โดยติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากปลายปล่องระบายมลพิษทางอากาศและรายงานผลต่อรัฐบาล สปป. ลาว โดยตรงสำหรับการจัดการในไทย ได้ตั้งจุดตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมในจังหวัดน่าน ๓ แห่ง ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอปอเกือ และอำเภอเมืองน่าน โดยจ้างหน่วยงานภายนอกตรวจวัดคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศ ได้แก่ ก๊าซ SO₂ และฝุ่น PM10 เป็นรายไตรมาส ทั้งนี้ ไม่ได้ตรวจวัดฝุ่น PM2.5 เนื่องจากประเมินแล้วว่าไม่มีแนวโน้มที่ค่าฝุ่น PM2.5 เกินมาตรฐาน แม้การดำเนินงานอยู่นอกเหนือขอบเขตการจัดทำรายงาน EIA แต่บริษัทฯ ได้เฝ้าระวังผลกระทบแล้ว นอกจากนี้ ได้เชื่อมต่อระบบรายงานมลพิษไปยังกรมตรวจการมลพิษของ สปป. ลาว ซึ่งหากพบค่าเกินมาตรฐานต้องแก้ไขภายใน ๒๔ ชั่วโมง จะต้องหยุดการผลิตซึ่งมีมูลค่าความเสียหายวันละ ๑๐ ล้านบาทต่อเมกะวัตต์

(๒) กรณีปัญหามลพิษที่อาจเกิดจากการประกอบกิจการโรงไฟฟ้า โดยเฉพาะสารปรอท ได้เก็บข้อมูลพื้นฐานสารปรอทในดิน อากาศ และจากปลายปล่องระบายมลพิษโดยผู้เชี่ยวชาญก่อนเริ่มโครงการ รวมถึงตรวจสอบการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยบุคคลภายนอก ไม่มีแนวโน้มหรือข้อกังวลในเรื่องสารปรอท สำหรับมลพิษด้านเสียง ตามมาตรฐานของธนาคารโลก กำหนดให้คุณภาพเสียงจากการประกอบกิจการโรงไฟฟ้าในระยะ ๑ กิโลเมตร มีค่าไม่เกิน ๘๐ เดซิเบลเอ และจากการตรวจวัดคุณภาพเสียงในช่วงเวลากลางคืน พบว่า มีค่าเกินมาตรฐานเนื่องจากเป็นเสียงที่เกิดจากสัตว์ตามธรรมชาติ ซึ่งได้แจ้งให้ธนาคารโลกทราบและได้รับการอนุมัติในกรณีดังกล่าว นอกจากนี้ ทุก ๆ ๕ ปี ต้องทบทวนมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

(๓) ปี ๒๕๕๗ ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “การเฝ้าระวังคุณภาพอากาศในพื้นที่จังหวัดน่าน” ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และบริษัทฯ เพื่อร่วมกันเฝ้าระวังคุณภาพอากาศอย่างยั่งยืน โดยติดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศซึ่งบริษัทฯ เป็นผู้ดูแลในระยะ ๒ ปีแรก ก่อนส่งมอบให้ คพ. นอกจากนี้ ยังจัดตั้งคณะทำงานเครือข่ายเฝ้าระวังและติดตามการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน ซึ่งประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และมูลนิธิ [REDACTED] โดยกำหนดประชุมร่วมกันทุก ๒ เดือน อย่างไรก็ตาม กลไกดังกล่าวได้หยุดชะงักลงในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งบริษัทฯ ได้เสนอเรื่องไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเพื่อขอให้กลไกการทำงานของเครือข่ายเฝ้าระวังนี้กลับมาอีกครั้ง

/(๔) การเฝ้าระวัง...

(๔) การเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพ เสนอให้ใช้กลไก คณะกรรมการความร่วมมือตามแนวชายแดน ซึ่งมีผู้แทนของไทยและ สปป. ลาว เป็นคณะกรรมการ ประชุมปีละ ๑ ครั้ง โดยสลับกันเป็นเจ้าภาพการประชุม และประชุมเรื่องอื่น ๆ ด้วย เช่น สาธารณสุข และเศรษฐกิจ เป็นต้น

๑.๒) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

ข้อมูลสาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยรวบรวมข้อมูลในหลายพื้นที่ของจังหวัดน่าน พบโรกระบบทางเดินหายใจและโรคผิวหนังมาก ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติและพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูงและเบาหวาน พบมากในภาพรวม อัตราการป่วยโรคทางเดินหายใจและโรคปอดมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ส่วนสาเหตุการเสียชีวิต ส่วนใหญ่มาจากโรคหลอดเลือดสมองและโรคปอดบวม และโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ เช่น โรคผิวหนังอักเสบและโรคตาอักเสบ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติและตำบลใกล้เคียง (ภาคผนวก ข)

๑.๓) สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๒ (ลำปาง)

จังหวัดน่านเป็นพื้นที่เสี่ยงด้านคุณภาพอากาศ โดยเฉพาะฝุ่น PM2.5 และฝุ่น PM10 โดยผลการตรวจวัด PM2.5 เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง จากสถานีอัตโนมัติ ๒ แห่ง^{๓๓} พบว่า ในช่วงฤดูแล้ง ตั้งแต่ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖ มีจำนวนวันที่ค่าฝุ่นเกินมาตรฐาน (๕๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) โดยเฉพาะระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน และการที่ คพ. ปรับค่ามาตรฐานให้เข้มข้นขึ้น ส่งผลให้จำนวนวันที่ค่าฝุ่นเกินเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มขึ้น ทำให้จังหวัดน่านต้องเฝ้าระวังคุณภาพอากาศ อย่างเข้มงวด สำหรับคุณภาพน้ำในแม่น้ำน่าน ได้เก็บตัวอย่างและวิเคราะห์ ๔ ครั้งต่อปี ในช่วงปี ๒๕๕๗-๒๕๖๖ คุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ แม้ว่าในปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ อยู่ในเกณฑ์ดี และในปี ๒๕๖๖ กลับมาอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ทั้งนี้ เคยตรวจพบโลหะหนัก เช่น ทองแดง แมงกานีส และสังกะสี ในปี ๒๕๕๘ แต่ค่าการปนเปื้อนยังไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน

๑.๔) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าวังผา

ช่วงที่เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลทุ่งช้าง เมื่อปี ๒๕๕๘-๒๕๖๔ ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาคุณภาพชีวิตในโครงการพัฒนาเมืองทุ่งช้างสู่เมืองน่าอยู่ ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นช่วงที่โรงไฟฟ้าฯ เริ่มดำเนินการ และได้รับข้อมูลจากเกษตรกรที่เป็นเจ้าของสวนส้มซึ่งสังเกตพบว่า หลังจากที่โรงไฟฟ้าฯ เริ่มดำเนินการมาระยะหนึ่ง มีปัญหาส้มร่วงหล่นมากผิดปกติ ส่วนผลกระทบด้านสุขภาพ โรงพยาบาลทุ่งช้างยังไม่พบผู้ป่วยที่มีผลกระทบโดยตรงจากโรงไฟฟ้าฯ

/๑.๕) ผู้แทน...

^{๓๓} สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบอัตโนมัติของ คพ. ๒ แห่ง ได้แก่ ที่สำนักงานเทศบาลเมืองน่าน อำเภอเมืองน่าน และที่โรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

๑.๕) ผู้แทนสภาเกษตรกรจังหวัดน่าน

ในช่วงปี ๒๕๖๕ เกิดโรคระบาดมอดในเมล็ดกาแฟ ส้มและเงาะร่วงหล่นผิดปกติ เฉพาะในหมู่บ้านน้ำรีพัฒนาและบ้านน้ำช้าง จึงนำไปสู่สมมติฐานที่เชื่อมโยงกับมลพิษข้ามพรมแดน เดิมเกษตรกรสงสัยว่าปัญหาเกิดจากมอดที่ติดมากับกระสอบเป็นพาหะ และได้รับฟังข้อมูลงานวิจัยของพยานผู้เชี่ยวชาญของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ บ่งชี้ว่าอาจเกิดจากก๊าซกรดที่พัดพามาจาก สปป. ลาว ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งก๊าซกรดนี้อาจส่งผลกระทบต่อสภาพดิน ทำให้ต้นไม้และพืชผลอ่อนแออย่างมาก ทำให้ง่ายต่อการเกิดโรคพืชและโรคจากแมลง แม้หน่วยงานท้องถิ่นได้ร้องเรียนปัญหาเกี่ยวกับผลไม้ร่วงหล่นผิดปกติไปยังกรมวิชาการเกษตร แต่ไม่สามารถระบุสาเหตุที่ชัดเจนได้ โดยเฉพาะประเด็นสภาพอากาศหรือก๊าซกรด ทำให้ยังขาดข้อมูลยืนยันทางวิทยาศาสตร์ว่ามลพิษทางอากาศมีส่วนทำให้พืชผลเสียหายหรือไม่

๑.๖) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

สิ่งสำคัญของการวิจัยและพัฒนา คือ การกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพ และสิ่งที่ต้องอย่างยิ่งคือ การสนับสนุนให้โรงเรียนและครูเข้ามาร่วมในการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยนักวิจัยของ สวรส. ตระหนักว่าปัญหาสุขภาพในจังหวัดน่านมีความเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่น ๆ จึงได้รวบรวมหลักฐานที่มีความแม่นยำทางวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขต่อไป นักวิจัยได้สื่อสารกับประชาชนในพื้นที่และเก็บข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนได้ข้อมูลชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถกำหนดเป้าหมาย และมาตรการที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งจะเป็นต้นแบบ (model) ให้สามารถนำไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้

๑.๗) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

ยังไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาผลกระทบจากโรงไฟฟ้าฯ ใน สปป. ลาว มายังจังหวัดน่าน แต่ประชาชนในจังหวัดน่านมีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมสูง และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ควรมีระบบเฝ้าระวังโดยเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทหลักในการเฝ้าระวังคุณภาพของ ดิน น้ำ อากาศ และสุขภาพ ทั้งนี้ การยกระดับกลไกเครือข่ายการเฝ้าระวังผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องกำหนดตัวบ่งชี้ที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือชี้วัด หากตัวบ่งชี้ขึ้นเกิดการเปลี่ยนแปลง จะเป็นการยืนยันถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น

๒) พนักงานเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่รับฟังข้อเท็จจริงจากผู้ได้รับผลกระทบ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖ ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๖ ในพื้นที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน สรุปได้ดังนี้

- ผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และผลผลิตทางการเกษตร

ประชาชนในอำเภอเฉลิมพระเกียรติมีความกังวลเกี่ยวกับสุขภาพ ผลผลิตทางการเกษตรลดลง และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยสงสัยว่าอาจเกิดจากสารพิษ ตกค้างในแหล่งน้ำ และมลพิษจากโรงไฟฟ้าฯ จึงต้องการให้มีแผนพัฒนาอาชีพและแผนรองรับด้าน สิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตของอำเภอ มีนักวิชาการจากหลายหน่วยงานได้ไปตรวจสอบข้อเท็จจริงและเก็บ ตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์ แต่ยังไม่ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบ

- ข้อเสนอแนะและข้อห่วงกังวล

ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดน่านอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูล ผลการตรวจสอบของโรงไฟฟ้าฯ รวมทั้งให้ข้อมูลผลการวิจัยผลกระทบด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตรและความปลอดภัยของประชาชนที่อยู่ใกล้กับโรงไฟฟ้าฯ หากเกิด ผลกระทบจริง โรงไฟฟ้าฯ ต้องร่วมรับผิดชอบด้วย

๓) กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าร่วม ประชุมคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและเฝ้าระวังมลพิษทางสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน ซึ่งมีผู้ว่าราชการ จังหวัดน่านเป็นประธาน เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๗ ณ ศาลากลางจังหวัดน่าน เพื่อหาแนวทาง เฝ้าระวังผลกระทบจากโรงไฟฟ้าฯ สรุปได้ว่า ข้อมูลวิจัยของพยานผู้เชี่ยวชาญในระยะที่ ๑ ไม่พบการ เพิ่มขึ้นของสารพิษในดิน น้ำ และอากาศอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม มีข้อบ่งชี้ที่ต้องเฝ้าระวังคือ แนวโน้มสารปรอทในปลาธรรมชาติและความสัมพันธ์กับกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ แม้ยังไม่ถึงระดับที่เป็น อันตรายต่อสุขภาพ แต่คณะกรรมการเห็นร่วมกันว่า ควรศึกษาให้ต่อเนื่องในระยะที่ ๒ จนถึงปลายปี ๒๕๖๗ เพื่อป้องกันความเสี่ยงเชิงรุก และจังหวัดน่านได้กำหนดแนวทางร่วมกับทีมวิจัยและผู้ดำเนิน โครงการ ให้ประสานงานและส่งต่อข้อมูลการวิจัยให้จังหวัดรับทราบก่อนการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ ข้อมูลมีเอกภาพและไม่สร้างความตื่นตระหนกแก่ประชาชน รวมทั้งขอให้ปรับชื่อโครงการวิจัยให้มี ลักษณะเป็นกลางเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเน้นย้ำให้ประชุมสรุปผลงานร่วมกัน ทุก ๒ เดือน เพื่อให้กลไกการเฝ้าระวังมลพิษข้ามพรมแดนและการคุ้มครองคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดน่านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

๔) วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๘ คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและ เฝ้าระวังมลพิษทางสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน ได้ประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๘^{๑๔} สรุปได้ดังนี้

๔.๑) ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ไม่พบโลหะหนัก ทุกพารามิเตอร์ รวมถึงปรอทและสารหนู ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘

/(พ.ศ. ๒๕๓๗)...

^{๑๔} สืบค้นจาก <https://nan.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/id/353464>, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๘

(พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๓๗

๔.๒) ผลการวิเคราะห์ตะกอนดินในแหล่งน้ำผิวดิน พบสารหนูบริเวณ คลองหมื่นและอ่างเก็บน้ำห้วยโก้น อำเภอนครชัยศรี แต่ค่าที่ตรวจวัดได้ไม่เกินค่ามาตรฐาน สำหรับปรอท พบบริเวณคลองหมื่น อำเภอนครชัยศรี และสะพานปราง อำเภอนครชัยศรี แต่ไม่เกิน ค่ามาตรฐาน ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพตะกอนดิน ในแหล่งน้ำผิวดิน พ.ศ. ๒๕๖๕

๔.๓) ผลการวิเคราะห์ดิน พบสารหนู และปรอท บริเวณพื้นที่ การเกษตรปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด ส้ม เงาะ ในพื้นที่อำเภอนครชัยศรี และอำเภอนครชัยศรี ค่าที่ตรวจวัดได้ มีตั้งแต่ตรวจไม่พบและตรวจพบ แต่ค่าที่ตรวจพบไม่เกินค่ามาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพดิน ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๔ และได้นำเสนอ ข้อมูลเปรียบเทียบผลการตรวจสอบดังกล่าวของคณะกรรมการฯ จังหวัดน่าน และทีมวิจัยจาก มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยผลการวิเคราะห์สารหนูและปรอท ของคณะกรรมการฯ จังหวัดน่าน ไม่เกินค่า ตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดและของทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยนเรศวร ไม่เกินค่ามาตรฐานที่ทีมวิจัย อ้างอิง ทั้งนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดน่านยืนยันว่า การปนเปื้อนโลหะหนักและปรอทในจังหวัดน่านยังอยู่ใน เกณฑ์มาตรฐาน และประชาชนยังมีความปลอดภัยทางสุขภาพ สามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ เกษตรกรรมได้ตามปกติ โดยหน่วยงานราชการในพื้นที่ยังคงลงพื้นที่ตรวจสอบเฝ้าระวัง และให้ความรู้แก่ ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

๕) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๕.๑) โครงการวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนในการ ประเมินผลกระทบด้านสุขภาพชุมชนที่มีความเสี่ยงจากโครงการพัฒนาในพื้นที่ชายแดน: กรณีผลกระทบ จากโรงไฟฟ้าหงสาในจังหวัดน่าน^{๑๔} (ภาคผนวก ค) มุ่งสร้างศักยภาพให้ชุมชนชายแดนสามารถเฝ้าระวัง และจัดการความเสี่ยงจากมลพิษข้ามพรมแดน โดยมีโครงการที่สำคัญ คือ

(๑) โครงการการจัดทำแผนที่ความเสี่ยง การติดตามการปนเปื้อน และประเมินผลกระทบต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตของชุมชนจังหวัดน่านจากมลพิษข้ามพรมแดน^{๑๖} มีข้อ ค้นพบที่สำคัญว่า แม้โรงไฟฟ้าฯ มีระบบ ESP ที่มีประสิทธิภาพสูงและระบบ CEMS ที่รายงานผลการ ตรวจวัดมลพิษ ๒๔ ชั่วโมง แต่อาจมีความเสี่ยงจากมลพิษอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบในระยะยาว โดยเฉพาะ

/การปล่อยก๊าซ...

^{๑๔} สืบค้นจาก https://chiaplatfrom.org/page/article_read/32, เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

^{๑๖} โดย [REDACTED] ซึ่งเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านมลพิษและการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของ กสม.

การปล่อยก๊าซกรด (SO_2 และ NO_2) และสารปรอท ซึ่งเป็นมลพิษที่เคลื่อนย้ายได้ไกล การทำแบบจำลองทางคณิตศาสตร์แสดงให้เห็นการตกสะสมของมลพิษทางอากาศในบางพื้นที่ของจังหวัดน่าน ตรวจพบค่าความเป็นกรดสูง ในบริเวณที่สอดคล้องกับรายงานความเสียหายของพืชผลทางการเกษตร นอกจากนี้ การตรวจสอบในสัตว์น้ำยังพบแนวโน้มการสะสมของสารปรอทเพิ่มขึ้น ซึ่งบ่งชี้ถึงความเสี่ยงทางสุขภาพในอนาคต

(๒) โครงการระบบเฝ้าระวังมลพิษทางอากาศโดยชุมชน^{๑๗} เพื่อแก้ปัญหาการขาดกลไกควบคุมมลพิษจากโรงไฟฟ้าฯ ซึ่งเป็นการลงทุนข้ามพรมแดนที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนในไทย ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลผลกระทบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งที่แบบจำลองฯ ยืนยันว่า มลพิษทางอากาศที่มีฤทธิ์เป็นกรดและสารปรอทสามารถถูกกลมพัดพาข้ามพรมแดนได้จริง และพบการสะสมในสิ่งแวดล้อมจนส่งผลให้พืชผลเกษตรเสียหาย และเสี่ยงต่อสุขภาพในระยะยาว โครงการระบบเฝ้าระวังนี้ได้พัฒนาความรู้เพื่อตรวจสอบมลพิษด้วยตนเอง และให้ประชาชนในพื้นที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ภาคพลเมือง ทำหน้าที่เก็บตัวอย่างอากาศ น้ำ และดิน เพื่อนำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ รวมถึงติดตั้งเซ็นเซอร์ตรวจวัดคุณภาพอากาศในโรงเรียนและวัด เพื่อนำข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่แม่นยำเหล่านี้จะนำไปใช้เป็นหลักฐานสำคัญในการสื่อสารความเสี่ยงของหน่วยงานรัฐ เพื่อให้มีการวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษข้ามพรมแดนอย่างมีประสิทธิภาพ และผลักดันให้ภาคอุตสาหกรรมดำเนินธุรกิจโดยเคารพสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป

๕.๒) การเสวนาวิชาการ เรื่อง จากอนุสัญญามินามาเตสู่การควบคุมปรอทในประเทศไทย^{๑๘} สรุปได้ดังนี้

(๑) เน้นย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการจัดการกับปัญหามลพิษจากสารปรอท ซึ่งเป็นสารพิษอันตรายที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ไกลข้ามประเทศและเกิดการสะสมในห่วงโซ่อาหาร โดยประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญามินามาเตว่าด้วยสารปรอทที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เพื่อปกป้องสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากการปลดปล่อยสารปรอทจากกิจกรรมของมนุษย์

(๒) ในช่วงปี ๒๕๕๕-๒๕๖๐ มุลนิธิ [REDACTED] ได้ศึกษาวิจัยพบการปนเปื้อนของสารปรอทในหลายพื้นที่ที่มีที่มาจากอุตสาหกรรมที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลและโรงไฟฟ้าถ่านหิน /ซึ่งเป็น...

๑๗ [REDACTED] นักวิจัย ซึ่งเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของ กสม.

๑๘ [REDACTED] ผู้ร่วมเสวนา ซึ่งเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญด้านผลกระทบมลพิษจากอุตสาหกรรมและการเฝ้าระวังมลพิษของ กสม. ได้เปิดเผยผลการศึกษาค้นคว้าที่มิโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ภาคตะวันออก ในงานเสวนาวิชาการ เรื่อง จากอนุสัญญามินามาเตสู่การควบคุมปรอทในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ อาคารสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข, สืบค้นจาก [https://www.\[REDACTED\]](https://www.[REDACTED]) เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของการปลดปล่อยปรอท รวมทั้งตรวจพบการสะสมของสารปรอทในปลา ตะกอนดิน และเส้นผมของหญิงวัยเจริญพันธุ์ในพื้นที่เสี่ยงหลายจังหวัด เช่น ปราจีนบุรี ระยอง และน่าน และงานวิจัยยังพบว่าตัวอย่างปลาและเส้นผมของผู้บริโภคในพื้นที่ศึกษาบางแห่งมีสารปรอทเกินค่าการเฝ้าระวัง โดยเฉพาะหญิงวัยเจริญพันธุ์เป็นกลุ่มเสี่ยงสูงสุด เนื่องจากสารปรอทอินทรีย์สามารถผ่านรกเข้าสู่สมองของทารกได้ง่าย ส่งผลให้เด็กในครรภ์และเด็กปฐมวัยได้รับผลกระทบต่อสมองอย่างรุนแรง โดยการกินปลาเป็นช่องทางหลักในการสัมผัสกับสารปรอท

(๓) มีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควบคุมสารปรอทที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับการจัดการอย่างครอบคลุม ดังนี้

- มุ่งเน้นที่การจัดทำบัญชีแหล่งปลดปล่อยปรอท (Emission Inventories) โดยเริ่มจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน
- การผลักดันให้รัฐบาลปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญามินามาตะ
- การจัดตั้งกองทุนเฝ้าระวังมลพิษ
- ประกาศใช้กฎหมาย PRTR (Pollutant Release and Transfer Register) เพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมและโรงไฟฟ้าต้องรายงานและเปิดเผยข้อมูลการปล่อยสารปรอทสู่สาธารณะ

(๔) นอกจากนี้ ยังเสนอให้กรมควบคุมโรคประกาศให้โรคจากพิษปรอทเป็นโรคที่ต้องเฝ้าระวังตามกฎหมาย และสนับสนุนการใช้วิทยาศาสตร์ภาคพลเมือง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสาธารณสุขในพื้นที่ปนเปื้อน

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว ส่งผลกระทบข้ามพรมแดนต่อสุขภาพประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ (๒) กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและต้องได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดูแลให้ปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และมาตรา ๔๓ (๒) ได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมาตรา ๕๗ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องคุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประกอบกับพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕ ได้รับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

๓.๒ กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑๒ ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้ โดยรัฐภาคีจะต้องปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมเพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธิเหล่านี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ และสมาชิกาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ลงมติเห็นชอบและประกาศว่า การเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืนเป็นสิทธิมนุษยชนสากล

๓.๓ คณะกรรมการประจำกติกา ICESCR ได้มีความเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๒๔ เน้นย้ำถึงพันธกรณีของรัฐภาคีภายใต้ ICESCR ในการคุ้มครอง เคารพ และเติมเต็มสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชน จากการดำเนินงานของภาคธุรกิจ โดยรัฐมีหน้าที่หลักที่ต้องกำหนดกฎหมายและมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่าภาคธุรกิจจะไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ อาทิ แรงงาน สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และที่ดิน นอกจากนี้ รัฐยังมีหน้าที่ต้องดำเนินการภายใต้หลักการกำกับดูแลเหนืออาณาเขต (Extraterritorial Obligations) เพื่อให้บริษัทที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของตนเคารพสิทธิมนุษยชน แม้ในการดำเนินงานหรือการลงทุนนอกประเทศ และที่สำคัญรัฐต้องจัดให้มีกลไกการเยียวยา (Access to Remedy) ที่มีประสิทธิภาพ เข้าถึงได้ง่าย และโปร่งใส เพื่อชดเชยความเสียหายเมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ

๓.๔ ความเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๒๗ ของคณะกรรมการประจำกติกา ICESCR เกี่ยวกับมิติสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดภาระผูกพันทางกฎหมายแก่รัฐภาคี เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ๓ ประการ คือ (๑) รัฐต้องงดเว้นจากการกระทำใด ๆ ที่จะนำไปสู่การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน เช่น การระงับการออกใบอนุญาตโครงการที่ทราบว่าจะก่อให้เกิดมลพิษรุนแรง (๒) รัฐต้องกำกับดูแลภาคธุรกิจอย่างเข้มงวด รวมถึงการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษที่สูง และการใช้พันธกรณีเหนืออาณาเขต เพื่อควบคุมบริษัทที่อยู่ภายใต้อำนาจของตนไม่ให้สร้างความเสียหายในต่างประเทศ และ (๓) รัฐต้องมีแผนงานเชิงรุกในการบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และยังเน้นย้ำว่ารัฐต้องจัดให้มีกลไกการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมนอกเหนือจากการชดเชยทางการเงิน เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากลุ่มคนที่เปราะบางที่สุดจะได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริงจากวิกฤตสิ่งแวดล้อม

๓.๕ หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ได้กำหนดกรอบแนวทางให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเฝ้าระวังและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการประกอบธุรกิจ โดยระบุถึงหน้าที่ของรัฐ

/ในการ...

ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการประกอบธุรกิจโดยเคารพสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) รวมถึงหน้าที่ของรัฐและภาคธุรกิจในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจ สอดคล้องกับหลักการป้องกันไว้ก่อน (Precautionary Principle) ที่มุ่งเน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่สำคัญ เปราะบาง และพื้นที่เสี่ยง เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรที่ไม่อาจฟื้นคืน

๓.๖ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights: NAP) ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) พร้อมทั้งมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผน NAP ระยะที่ ๒ อย่างเป็นรูปธรรม การประกาศใช้แผน NAP เป็นการยืนยันนโยบายและความตั้งใจจริงของรัฐบาลในการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบและเคารพสิทธิมนุษยชน มุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป แผนดังกล่าวครอบคลุมประเด็นสำคัญ ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) แรงงาน ๒) ชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ๓) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และ ๔) การลงทุนระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติ โดยกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการคุ้มครองประชาชนจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน กำหนดความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน ตลอดจนกำหนดให้ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเยียวยาเมื่อเกิดความเสียหายจากการประกอบธุรกิจ

๓.๗ กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๗.๑ กรณีการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสา สปป. ลาว
ของผู้ถูกร้องทั้งสอง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมต่อประชาชนในพื้นที่จังหวัดน่านหรือไม่อย่างไร

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) โครงการโรงไฟฟ้าฯ มีกำลังการผลิตไฟฟ้า ๑,๘๗๘ เมกะวัตต์ ใช้ถ่านหินประเภทลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงหลัก ได้เดินเครื่องผลิตไฟฟ้าในปี ๒๕๕๘ และมีเหมืองลิกไนต์ที่มีปริมาณถ่านหินสำรองประมาณ ๕๗๗.๔ ล้านตัน ลานกองถ่านหินลิกไนต์อยู่ใกล้กับโรงไฟฟ้าทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของโรงไฟฟ้า สามารถสำรองถ่านหินลิกไนต์ได้ประมาณ ๒ สัปดาห์ โรงไฟฟ้าฯ มีระบบควบคุมมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ๒ ระบบ ได้แก่ ระบบ FGD ร้อยละ ๙๒ และระบบ ESP ร้อยละ ๙๙.๘๖ รวมทั้งออกแบบหัวเผาถ่านหินที่ควบคุมปริมาณออกไซด์ของไนโตรเจนในระดับต่ำ (low No_x burner) นอกจากนี้ ยังมีระบบตรวจวัดคุณภาพอากาศ ๒๔ ชั่วโมง และส่งข้อมูลเข้าสู่ห้องควบคุมแบบออนไลน์ ได้แก่ ระบบ CEMS และระบบ AAQMS ๓ สถานี และมีมาตรการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและอากาศ และตรวจติดตามคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าฯ โดยหน่วยงานของ สปป. ลาว และบริษัทที่ปรึกษาโครงการ มีผลการตรวจวัดเป็นไปตามมาตรฐาน

/ที่เกี่ยวข้อง...

ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานของโรงไฟฟ้าฯ ไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในจังหวัดน่าน เนื่องจากพื้นที่ดำเนินงานอยู่ในเขตลุ่มน้ำแก่น ซึ่งเป็นคนละลุ่มน้ำกับลุ่มน้ำน่านของไทย

๑.๒) โครงการได้ศึกษาผลกระทบทางด้านอากาศของโครงการ พบว่ามีมลสารเพิ่มขึ้นในพื้นที่โครงการเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับในอดีต ได้แก่ ฝุ่น PM10 ก๊าซ SO₂ และ NO₂ และผลกระทบทางด้านอากาศในจังหวัดน่าน พบว่า คุณภาพอากาศที่ออกจากพื้นที่โครงการโรงไฟฟ้าฯ มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของธนาคารโลกปี ๒๕๕๐ แต่คาดการณ์ว่าปริมาณสารเจือปนในอากาศที่บริเวณชายแดนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ ปริมาณฝุ่น PM10 ก๊าซ SO₂ และ NO₂ เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ประกอบกับผลการตรวจวัดในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายนในแต่ละปีในจังหวัดน่าน พบว่าปริมาณฝุ่นละอองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับกิจกรรมเผาวัสดุทางการเกษตรเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับเกษตรกรรมในภาคเหนือ และข้อมูลจากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษระบุว่า ทิศทางลมส่วนใหญ่พัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าค่าฝุ่น PM2.5 ที่สถานีโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติมีค่าสูงกว่าที่สถานีสำนักงานเทศบาลเมืองน่าน เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเผาในที่โล่งทั้งในประเทศและข้ามพรมแดนจาก สปป. ลาว ในขณะที่ช่วงเวลาอื่นทิศทางลมพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้

๑.๓) จากข้อมูลงานวิจัยของพยานผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ว่า แม้โรงไฟฟ้าฯ มีระบบดักจับฝุ่นละออง ESP และระบบ CEMS ที่มีประสิทธิภาพสูง แต่ยังคงมีความเสี่ยงจากมลพิษอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบในระยะยาว โดยเฉพาะการปล่อยก๊าซ SO₂ และ NO₂ และสารปรอท ซึ่งเป็นมลพิษที่เคลื่อนย้ายได้ไกล การทำแบบจำลองทางคณิตศาสตร์แสดงให้เห็นถึงการตกสะสมของมลพิษทางอากาศในบางพื้นที่ของจังหวัดน่าน โดยตรวจพบค่าความเป็นกรดสูงในบริเวณที่สอดคล้องกับรายงานความเสียหายของพืชผลทางการเกษตรในพื้นที่ การตรวจสอบในสัตว์น้ำยังพบแนวโน้มการสะสมของสารปรอทเพิ่มขึ้น บ่งชี้ถึงความเสี่ยงทางสุขภาพของประชาชนในอนาคต อีกทั้งยังขาดกลไกควบคุมมลพิษจากโรงไฟฟ้าฯ ใน สปป. ลาว ซึ่งเป็นการลงทุนข้ามพรมแดนที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนในไทย หากมีระบบเฝ้าระวังในชุมชน สามารถพัฒนาความรู้เพื่อตรวจสอบมลพิษได้ด้วยตนเอง โดยให้ประชาชนในพื้นที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ภาคพลเมือง เก็บตัวอย่างอากาศ น้ำ และดิน เพื่อส่งไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ รวมถึงติดตั้งเซ็นเซอร์ตรวจวัดคุณภาพอากาศในโรงเรียนและวัด เพื่อนำข้อมูลการตรวจวัดเข้าสู่ฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่แม่นยำเหล่านี้สามารถใช้เป็นหลักฐานสำคัญในการสื่อสารความเสี่ยงต่อหน่วยงานรัฐ เพื่อให้วางแผนและมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษข้ามพรมแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลักดันให้ภาคอุตสาหกรรมดำเนินธุรกิจตามหลักสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป

๑.๔) กรณีประชาชนตั้งข้อสันนิษฐานว่า โรงไฟฟ้าฯ ส่งผลกระทบต่อ การเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ เช่น ผลผลิตหม่อนลดลง นาข้าวแห้งตายเป็นหย่อม และพบสัตว์พิการ

/แต่กำเนิด...

แต่กำเนิดสูงขึ้น แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าผลกระทบดังกล่าวเกิดจากโรงไฟฟ้าฯ หรือไม่ ทั้งนี้ ข้อมูลงานวิจัยของพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สวรส. ตั้งข้อสันนิษฐานว่า โรคระบาดมอดในเมล็ดกาแฟอาจเกิดจากก๊าซกรดที่พัดพาจาก สปป. ลาว ในช่วง ๔ เดือน ที่ตรงกับฤดูเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟของเกษตรกร รวมทั้งข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน ระบุกลุ่มโรคที่เฝ้าระวังจากมลพิษทางอากาศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ อันดับแรกเป็นกลุ่มโรคผิวหนังอักเสบ รองลงมาเป็นโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และโรคหลอดลมอักเสบ อาการเจ็บป่วยที่พบบ่อยในประชาชน ได้แก่ คันตามผิวหนังและตาแดง ส่วนใหญ่เกิดจากสารเคมีทางการเกษตร โรคหวัด/ภูมิแพ้ และโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ซึ่งได้รับผลกระทบจากฝุ่น PM2.5 จากการเผาและหมอกควัน แต่ยังไม่พบผู้ป่วยที่มีผลกระทบจากโรงไฟฟ้าฯ โดยตรง

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) จากข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ข้างต้น การดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าฯ อาจกระทบต่อสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีของประชาชนในพื้นที่ แม้ไม่ใช่ผลการตรวจวัดโดยตรงจากโรงไฟฟ้า แต่จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังมลพิษในพื้นที่เสี่ยง อาทิ พื้นที่ใกล้โรงไฟฟ้าในจังหวัดน่านพบว่า ควรเฝ้าระวังการสะสมของปรอทในอาหารอย่างต่อเนื่อง และให้ความรู้เรื่องการบริโภคที่ปลอดภัยแก่ชุมชน ซึ่งบ่งชี้ว่าการเฝ้าระวังปรอทในสิ่งแวดล้อมและห่วงโซ่อาหารต้องทำต่อไปอย่างต่อเนื่อง การมีสารพิษร้ายแรงสะสมในร่างกาย เป็นการทำลายสิทธิที่จะอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และยั่งยืนของประชาชน

๒.๒) ข้อมูลการรักษาและการเจ็บป่วยของประชาชนในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ชี้ให้เห็นว่าสาเหตุหลักของอาการป่วยส่วนมากเกิดจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรและปัญหามลพิษทางอากาศ สำหรับปัญหาโรคระบาดมอดในเมล็ดกาแฟที่ทำลายพืชผลทางการเกษตรของประชาชนนั้น ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการประกอบกิจการโรงไฟฟ้าฯ หรือเป็นเพียงโรคระบาดพืชตามปกติในพื้นที่ นอกจากนี้ ผลการตรวจสอบตัวอย่างดินของกรมพัฒนาที่ดินพบว่า ดินสำหรับที่อยู่อาศัยบางพื้นที่มีค่าสารหนูสูง ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังและติดตามคุณภาพดินต่อไป

๒.๓) ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นเห็นว่า แม้การดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าฯ ของผู้ถูกร้องทั้งสอง ได้ปฏิบัติตามกฎหมายของ สปป. ลาว โดยติดตั้งระบบควบคุมมลพิษที่มีประสิทธิภาพสูงแล้วก็ตาม แต่มลพิษที่ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกโรงไฟฟ้าฯ อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีของประชาชนในจังหวัดน่านได้ อีกทั้งข้อมูลอาการป่วยรุนแรงของประชาชนส่วนใหญ่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจและพบมากในช่วงที่มีหมอกควันรุนแรงที่สุด ประกอบกับหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชี้ให้เห็นว่า มลพิษที่เคลื่อนที่ได้ไกล เช่น ก๊าซกรดและสารปรอท ได้ถูกลมพัดพาและมีความเสี่ยงจากการตกสะสมของก๊าซกรดและสารปรอทในพื้นที่จังหวัดน่าน การตรวจพบค่าความเป็นกรดสูง

และการสะสมของสารปรอทในสัตว์น้ำ สนับสนุนข้อสันนิษฐานของชุมชนที่พบความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตรและยังมีความเสี่ยงต่อสุขภาพในระยะยาว และเมื่อพิจารณาจากบริบทของพื้นที่ พบว่า โรงไฟฟ้าฯ เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษเพียงแห่งเดียวที่มีความเชื่อมโยงกับสารปรอท โดยไม่พบแหล่งกำเนิดอื่นในรัศมีที่ส่งผลกระทบได้ นอกจากนี้ โรงไฟฟ้าฯ ยังไม่ติดตั้งระบบหรืออุปกรณ์ดักจับสารปรอทก่อนปล่อยสู่บรรยากาศและแหล่งน้ำ และที่ตั้งของโครงการอยู่ห่างจากชายแดนไทยเพียง ๓๔ กิโลเมตร ประชาชนจึงมีความกังวลและต้องป้องกันความเสี่ยงจากการปล่อยมลพิษจากโรงไฟฟ้าฯ ใน สปป. ลาว ที่มีมลพิษข้ามพรมแดน ประกอบกับความเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๒๗ ของคณะกรรมการประจำกติกา ICESCR ที่ให้รัฐต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยรัฐมีหน้าที่ต้องดเนินการกระทำที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม กำกับดูแลธุรกิจอย่างเข้มงวด และใช้พันธกรณีเหนืออาณาเขตควบคุมบริษัทที่ไปลงทุนหรือดำเนินกิจการในต่างประเทศ ให้ต้องมีแผนเชิงรุกเพื่อบรรเทาผลกระทบและปรับตัวต่อวิกฤตสิ่งแวดล้อม และยังเน้นการจัดตั้งกลไกการเยียวยาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมเพื่อคุ้มครองกลุ่มคนที่เปราะบางด้วย อาทิ เด็กและหญิงมีครรภ์ โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่บริเวณชายแดน ในขั้นนี้ จึงเห็นว่า การดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว ของผู้ถูกร้องทั้งสอง มีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนต่อประชาชนในจังหวัดน่านและพื้นที่ใกล้เคียง

๒.๕) นอกจากนี้ โครงการโรงไฟฟ้าฯ ควรให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากปล่อยมลพิษจากโรงไฟฟ้าฯ ใน สปป. ลาว ที่ข้ามพรมแดนมายังจังหวัดน่าน โดยเฉพาะสารปรอท และฝุ่น PM2.5 ที่เป็นสาเหตุของโรกระบบทางเดินหายใจ ซึ่งโรงไฟฟ้าฯ ต้องติดตั้งเทคโนโลยีการดักจับสารปรอท และการตรวจวัดสารปรอทที่ระบายออกจากปล่องตลอด ๒๔ ชั่วโมง แทนการสุ่มตรวจเป็นครั้งคราวหรือตรวจตามแผนประจำปี เพื่อให้เห็นค่าการปล่อยมลพิษที่แท้จริงในทุกสภาวะของการประกอบกิจการ รวมทั้งสร้างกลไกการเฝ้าระวังมลพิษข้ามพรมแดนที่มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมและสามารถปกป้องสุขภาพของตนเองได้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีและสิทธิในสุขภาพของประชาชน ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ ICESCR ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ ดังนั้น จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๗.๒ กรณีการลงทุนข้ามพรมแดนในการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว ของผู้ถูกร้องทั้งสอง มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนผู้ได้รับผลกระทบหรือไม่ อย่างไร

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) โครงการโรงไฟฟ้าฯ ผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้กับ กฟผ. ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้า ๒๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา เป็นการร่วมทุนโดยผู้ถือหุ้นที่ ๑ ถือหุ้นร้อยละ ๔๐ และบริษัทย่อยของผู้ถือหุ้นที่ ๒ ถือหุ้นร้อยละ ๔๐ และรัฐวิสาหกิจถือหุ้นลาว ถือหุ้นร้อยละ ๒๐ โดยมีบริษัท [REDACTED] ซึ่งจดทะเบียนใน สปป. ลาว เป็นผู้ดำเนินการ ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล สปป. ลาว และปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของ สปป. ลาว มีมาตรการป้องกันและลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนตามรายงานการศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานธนาคารโลก และบรรษัทการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับการอนุมัติจากรัฐบาล สปป. ลาว โครงการโรงไฟฟ้าฯ โดยบริษัท [REDACTED] ได้ศึกษาและจัดทำรายงานที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมครบถ้วน ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากรัฐบาล สปป. ลาว และได้ส่งมอบเอกสารเหล่านี้ให้แก่ กฟผ. ตามเงื่อนไขในสัญญาซื้อขายไฟฟ้าตามข้อตกลงรับซื้อไฟฟ้าจาก สปป. ลาว นอกจากนี้ กฟผ. ได้ลงนามในสัญญาจ้างเหมาช่วงงานเดินเครื่องและบำรุงรักษาโรงไฟฟ้าพลังความร้อนลิกไนต์หงสา สปป. ลาว กับ บริษัท [REDACTED] ซึ่งรับผิดชอบการปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลของ กฟผ. เป็นระยะเวลา ๓ ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๙

๑.๒) สำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน ใช้หลัก CG Code (2560) ให้คณะกรรมการบริษัทใช้บริหารกิจการให้เติบโตอย่างยั่งยืนและน่าเชื่อถือในระยะยาว รวมทั้งใช้รายงานตามแบบ 56-1 One Report ซึ่งบริษัทต้องเปิดเผยข้อมูลการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อความยั่งยืนต่อสาธารณะทุกปี โดยนำหลักการ UNGPs และกระบวนการ HRDD ไปปรับใช้ในธุรกิจของบริษัท อย่างไรก็ตาม แบบ 56-1 One Report ของผู้ถือหุ้นทั้งสองได้เปิดเผยข้อมูลในภาพรวมของบริษัท แต่ไม่ได้เปิดเผยเป็นรายโครงการ

๑.๓) ธปท. ได้ผลักดันให้สถาบันการเงินไทยให้ความสำคัญกับหลักการธนาคารเพื่อความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้นำไปสู่การกำหนดแนวปฏิบัติที่สำคัญ คือ แนวทางการดำเนินกิจการธนาคารยั่งยืนในด้านการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบ พร้อมการบริหารจัดการความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากการให้สินเชื่อ รวมทั้งได้ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ด้าน ESG เพื่อกำหนดทิศทางที่ชัดเจนร่วมกันของอุตสาหกรรมธนาคารพาณิชย์ในการร่วมแก้ไขปัญหาลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สิทธิมนุษยชน และความไม่เสมอภาค อีกทั้งสมาคมธนาคารไทยได้นำแนวนโยบายดังกล่าวไปพัฒนาเป็นคู่มือการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถบูรณาการประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมในธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรมและได้มาตรฐาน

/๒) พิจารณาแล้ว...

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) โครงการโรงไฟฟ้าฯ เป็นการลงทุนข้ามพรมแดนขนาดใหญ่ที่ผูกพันกับหลายภาคส่วนของไทย มีผู้ถูกร้องทั้งสอง เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และมี กฟผ. ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจไทยรับซื้อไฟฟ้าและกำกับดูแลการเดินเครื่องและบำรุงรักษา ทำให้รัฐบาลไทยมีความรับผิดชอบภายใต้พันธกรณีเหนืออาณาเขตเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมตามหลักการในความเห็นทั่วไปฉบับที่ ๒๗ ของคณะกรรมการประจำกติกา ICESCR ข้อมูลนี้เป็นหลักฐานแสดงว่าบริษัทไทยที่มีการลงทุนหรือรับซื้อพลังงานจากโครงการข้ามพรมแดนต้องคุ้มครองและเคารพสิทธิมนุษยชนด้วย อีกทั้งแผน NAP ระยะที่ ๒ ยังกำหนดให้รัฐวิสาหกิจมีแนวทางในการป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึงการดำเนินการในต่างประเทศ ทั้งโดยองค์กรเอง บริษัทย่อย (subsidiary) บริษัทในเครือ ผู้รับจ้างตามสัญญา หรือกิจการร่วม

๒.๒) ผู้ถูกร้องทั้งสอง ได้นำหลักการ UNGPs และ HRDD มาใช้ในภาพรวมตามข้อกำหนดของสำนักงาน ก.ล.ต. โดยจัดทำแบบ 56-1 One Report และเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนทุกปี โดยในช่วงปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗ ได้นำหลักการ UNGPs และ HRDD มาใช้และเปิดเผยข้อมูลเฉพาะภาพรวมของบริษัทเท่านั้น แต่ยังขาดการเปิดเผยรายละเอียดการทำ HRDD เป็นรายโครงการ ซึ่งเป็นช่องว่างในการติดตามผลกระทบเฉพาะพื้นที่ การไม่เปิดเผยข้อมูลการจัดการผลกระทบเชิงลบเป็นรายโครงการ โดยเฉพาะโครงการที่มีความเสี่ยงสูงอย่างโครงการโรงไฟฟ้าฯ จึงอาจถือได้ว่าขาดข้อมูลที่ครบถ้วน ทำให้สาธารณะและผู้ได้รับผลกระทบไม่สามารถตรวจสอบประสิทธิภาพของมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างละเอียด อีกทั้งยังขาดกลไกการร้องเรียนและการเยียวยาข้ามพรมแดนที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้ง่ายสำหรับชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบ

นอกจากนี้ โครงการโรงไฟฟ้าฯ มีธนาคารพาณิชย์ของไทย ๙ แห่งให้สินเชื่อ ซึ่ง ธปท. ได้ผลักดันอย่างต่อเนื่องให้ธนาคารพาณิชย์ของไทยเป็นธนาคารเพื่อความยั่งยืน โดยให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบ ผนวกปัจจัยสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล เข้าไปในเงื่อนไขการพิจารณาให้สินเชื่อ บริหารจัดการความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากการให้สินเชื่อ รวมทั้งมีคู่มือการดำเนินธุรกิจ โดยสมาคมธนาคารไทย เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีมาตรฐานเดียวกันในการประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนก่อนอนุมัติโครงการ

๒.๓) ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น เห็นว่าการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้ง ๙ แห่ง เกิดขึ้นก่อนปี ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นปีที่ธนาคารพาณิชย์เริ่มกำหนดแนวทางการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบ และก่อนที่จะมีหลักการธนาคารเพื่อความยั่งยืนอย่างเป็นทางการของ ธปท. ในปี ๒๕๖๖ ส่วนผู้ถูกร้องทั้งสองได้นำหลักการ UNGPs และ HRDD ไปปรับใช้ในเชิงภาพรวมของบริษัทโดยสมัครใจ อย่างไรก็ตาม การไม่จัดทำ HRDD และไม่เปิดเผยข้อมูลรายละเอียดผลกระทบเชิงลบเป็นรายโครงการ โดยเฉพาะโครงการที่มีความเสี่ยงสูงมากอย่างโครงการโรงไฟฟ้าฯ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของ

ประชาชนและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย อาจเป็นการขาดความโปร่งใสอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งรัฐบาลไทยต้องรับผิดชอบและกำกับดูแลให้ผู้ถูกร้องทั้งสองที่ไปลงทุนใน สปป. ลาว ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชน และไม่ก่อมลพิษข้ามพรมแดนหรือละเมิดสิทธิในสุขภาพของประชาชนด้วย ในชั้นนี้จึงเห็นว่า การลงทุนข้ามพรมแดนโครงการโรงไฟฟ้าฯ มีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นการดำเนินธุรกิจที่ยังไม่สอดคล้องกับหลักการ UNGPs อย่างแท้จริง

๒.๔) นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องทั้งสองซึ่งเป็นบริษัทไทยที่ไปลงทุนข้ามพรมแดนใน สปป. ลาว ยังมีหน้าที่ต้องยึดถือมาตรฐานสูงสุดและต้องใช้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เข้มงวดกว่า ระหว่างกฎหมายของประเทศไทยกับกฎหมายของ สปป. ลาว เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินโครงการไม่ก่อให้เกิดมลพิษข้ามแดน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่ครอบคลุมถึงการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านและต่อเนื่องตลอดห่วงโซ่คุณค่า รวมทั้งต้องจัดให้มีกลไกการร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยต้องเป็นกลไกที่โปร่งใสและยุติธรรมบนพื้นฐานของการปรึกษาหารือกับชุมชน และเยียวยาความเสียหายอย่างทันท่วงที ดังนั้น จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๔ จึงมีมติดังนี้

๔.๑ กรณีการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว ของผู้ถูกร้องทั้งสอง มีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนต่อประชาชนในจังหวัดน่านและพื้นที่ใกล้เคียง

๔.๒ กรณีการลงทุนข้ามพรมแดนในการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินหงสาใน สปป. ลาว ของผู้ถูกร้องทั้งสอง มีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นการดำเนินธุรกิจที่ยังไม่สอดคล้องกับหลักการ UNGPs อย่างแท้จริง

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องทั้งสอง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ดังนี้

/๔.๓.๑ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๑...

๔.๓.๑ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในฐานะผู้ร่วมลงทุนและผู้รับซื้อไฟฟ้า ยึดถือมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เข้มงวดที่สุด เพื่อให้มั่นใจว่าการปล่อยมลพิษจากโครงการโรงไฟฟ้าฯ จะไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยดำเนินการดังนี้

(๑) ให้ตรวจสอบและเฝ้าระวังการปลดปล่อยสารปรอท (Mercury Emission Monitoring) โดยติดตั้งระบบตรวจวัดสารปรอทอย่างต่อเนื่อง (Continuous Mercury Monitoring System: Hg-CEMS) เพื่อตรวจวัดสารปรอทบนปล่องระบายอากาศ (stack) อย่างถาวร และต่อเนื่องตลอด ๒๔ ชั่วโมง และกำหนดให้ค่าการปลดปล่อยสารปรอทที่ตรวจวัดต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่เข้มงวดที่สุด ไม่ใช่เพียงแค่ตามกฎหมายของ สปป. ลาว เท่านั้น

(๒) ให้เปิดเผยข้อมูลมลพิษรายวัน (Daily Emissions Data) ข้อมูลการปล่อยมลพิษ (Emission Data) และรายงานค่าความเข้มข้นมลสารจากปล่องโรงไฟฟ้า เช่น ก๊าซ SO₂ ฝุ่น PM2.5 และสารปรอท สู่สาธารณชนและหน่วยงานของไทย เป็นรายชั่วโมงหรือรายวัน ผ่านเว็บไซต์ที่เข้าถึงได้ง่าย และเป็นภาษาไทย เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้

(๓) ให้จัดตั้งกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

(๓.๑) กรมควบคุมโรคและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน เพื่อตรวจสอบสุขภาพเชิงรุกแก่กลุ่มเปราะบาง รวมถึงการสุ่มตรวจสารปนเปื้อนในระบบห่วงโซ่อาหารของชุมชน

(๓.๒) กรมควบคุมมลพิษและสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน เพื่อยกระดับขีดความสามารถการตรวจสอบมลพิษเชิงลึก โดยเฉพาะการจัดซื้อและบำรุงรักษาอุปกรณ์ตรวจวัดฝุ่น PM2.5 และสารปรอทที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อสร้างระบบข้อมูลมลพิษที่มีการรายงานผลแบบ real-time ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างโปร่งใส

(๓.๓) ให้ภาคประชาชนในจังหวัดน่านมีส่วนร่วมในกองทุนดังกล่าวอย่างแท้จริง โดยให้ร่วมกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และหน่วยงานภาครัฐกำหนดทิศทางการใช้งบประมาณในการแก้ไขปัญหาความกังวลของชุมชน เช่น การสนับสนุนอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) เพื่อเฝ้าระวังพื้นที่ เป็นต้น

๔.๓.๒ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ เร่งจัดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศเพิ่มเติมในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการตกสะสมของมลพิษในจังหวัดน่าน และให้มีคณะกรรมการร่วมเพื่อการตรวจสอบข้อมูล ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐ นักวิชาการท้องถิ่น และตัวแทนชุมชน เพื่อร่วมสังเกตการณ์การเก็บตัวอย่าง การสอบเทียบเครื่องมือ และการรับรองความถูกต้องของข้อมูล

๔.๓.๓ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ปฏิบัติตามหลักการ UNGPs โดยมีกระบวนการ HRDD ของโครงการโรงไฟฟ้าฯ ที่ต้องระบุการเยียวยา

/ความเสียหาย...

ความเสียหายที่อาจเกิดจากการประกอบธุรกิจโครงการโรงไฟฟ้า โดยเฉพาะผลกระทบต่อจังหวัดน่าน ให้จัดทำรายงาน HRDD ๓ ภาษา ได้แก่ ไทย ลาว และอังกฤษ และเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งให้มีช่องทางสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้า แก่สาธารณชนตามแผน NAP

๔.๓.๔ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาใช้มาตรการให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง ที่ให้สินเชื่อลงทุนพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้า ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดำเนินการ ดังนี้

(๑) กำหนดนโยบายสินเชื่อที่ยั่งยืนแบบผูกพันทางกฎหมาย โดยออกหลักเกณฑ์ให้มีนโยบายระดับหรือถอนสินเชื่อ หากมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่แก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

(๒) กำหนดให้การปล่อยสินเชื่อแก่โครงการลงทุนข้ามพรมแดนที่มีความเสี่ยงสูง เช่น โครงการพลังงานที่ใช้เชื้อเพลิงถ่านหิน และโครงการเหมืองแร่ ต้องทบทวนหรือปรับปรุงกระบวนการ HRDD ของลูกหนี้อย่างสม่ำเสมอ มีช่องทางการรับข้อร้องเรียนโดยเฉพาะสำหรับกรณีที่มีการลงทุนในต่างประเทศก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่ในต่างประเทศนั้น และต้องรายงานการเยียวยาต่อธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

๔.๓.๕ ให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กำกับดูแลผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นหลักในโครงการโรงไฟฟ้าฯ เปิดเผยข้อมูลเชิงลึกในรายงานความยั่งยืน และแบบ 56-1 One Report เกี่ยวกับความเสี่ยงและแนวทางการจัดการมลพิษข้ามพรมแดนที่ครอบคลุมถึงพื้นที่จังหวัดน่าน รวมถึงการเปิดเผยดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ เพื่อความโปร่งใสต่อผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม

๔.๓.๖ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับจังหวัดน่าน สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ใช้กลไกคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและเฝ้าระวังมลพิษทางสิ่งแวดล้อม จังหวัดน่าน ดังนี้

(๑) พัฒนาระบบเทคโนโลยีและการแจ้งเตือนภัย และยกระดับระบบ C-Site^{๑๑} ให้สามารถแจ้งเตือนอัตโนมัติเมื่อพบความผิดปกติของค่ามลพิษ พร้อมทั้งสร้างระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่เชื่อมโยงข้อมูลภาคประชาชนเข้ากับระบบวางแผนของภาครัฐ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที

(๒) เฝ้าระวังห่วงโซ่อาหารและการฟื้นฟูระบบนิเวศ โดยมีมาตรการเฝ้าระวังการสะสมของสารปรอทในห่วงโซ่อาหารอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสื่อสารให้ความรู้เรื่องการบริโภค

/ที่ปิดดภัย...

^{๑๑} ระบบ C-Site คือ แพลตฟอร์มสื่อพลเมือง ที่พัฒนา [REDACTED] ร่วมกับเครือข่าย [REDACTED] เข้าถึงได้ทั้งแอปพลิเคชัน (iOS/Android) และเว็บไซต์ Csitereport.com โดยรวบรวมข้อมูลแบบ Crowdsourcing จากภาคพลเมืองเพื่อสร้างฐานข้อมูลสาธารณะที่นำไปสู่การขับเคลื่อนทางสังคม

ที่ปลอดภัยให้แก่ชุมชนในพื้นที่เสี่ยงสูงโดยตรง และมีแผนปฏิบัติการปรับปรุงดินควบคู่ไปกับแผนการฟื้นฟูคุณภาพดินในระยะยาว เพื่อลดการแพร่กระจายของโลหะหนักสู่ผลผลิตทางการเกษตร

๔.๓.๗ ให้กระทรวงสาธารณสุขและกรมควบคุมโรคดำเนินการ ดังนี้

(๑) จัดให้มีกลไกการเฝ้าระวัง ป้องกัน และการรายงานอุบัติการณ์ของโรคจากพิษปรอทอย่างเป็นระบบในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงที่อาจได้รับสัมผัสสารปรอทจากมลพิษในสิ่งแวดล้อมจากโครงการโรงไฟฟ้า

(๒) พิจารณาเพิ่มโรคจากพิษปรอทเป็นโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญามินามาตะที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๔.๓.๘ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดินและกรมวิชาการเกษตร ตรวจสอบและเฝ้าระวังพันธุ์พืชและคุณภาพดินในพื้นที่จังหวัดน่านที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการโรงไฟฟ้า หรือผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติและอำเภอทุ่งช้าง และรายงานให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบ

๔.๓.๙ ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเร่งรัดรายงานการศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดตั้งกลไกศูนย์ติดต่อประสานงานแห่งชาติของประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างรัฐบาลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งเป็นกลไกรับเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการดำเนินธุรกิจ ตามแนวปฏิบัติสำหรับบริษัทข้ามชาติขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์
นางปรีดา คงแป้น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
นางสาวปิติกัญจน์ สิทธิเดช
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ